

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

195 - PROPHETS, GREEKS AND RABBIS

CHANUKAH AND THE ORAL LAW

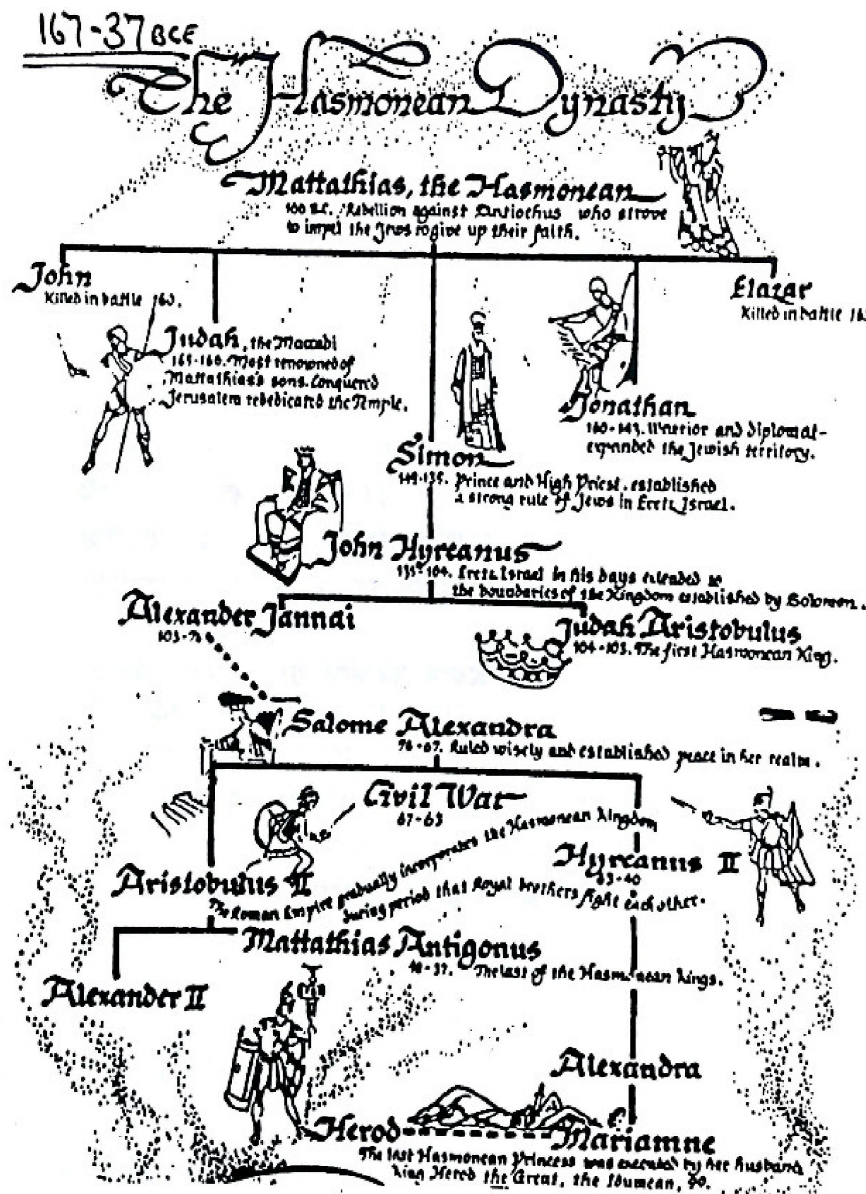
OU ISRAEL CENTER - WINTER 2020/21

A] THE CHAIN OF TORAH SHEB'AL PEH

1. (1) משה קבל תורה מסיני, ומסרה (2) ליהושע, ויהושע (3) לזקנים, וזקנים (4) לנביאים, ונביאים מסרוה (5) לאנשי כנסת הגדולה ..... (6) שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה ..... (7) אנטיוגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק ..... (8) יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מהם ..... (9) יהושע בן פרחיה ונתאי הארכלי קבלו מהם ..... (10) יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם ..... (11) שמעיה ואבטליון קבלו מהם ..... (12) הלל ושמאי קבלו מהם

אבות א-א

The first Mishna in Pirkei Avot teaches that the Mesorah was passed down from Moshe to Yehoshua and on through the generations to the end of the Second Temple period.

1.	Moshe Rabbeinu	Special prophecy Torah Min HaShamayim - see below
2.	Yehoshua	Regular prophecy - Lo Bashamayim Hi - see below
3.	Zekeinim	Judges
4.	Nevi'im	In what capacity?
5.	Anshei Knesset HaGedola	c. 370-312 BCE - Ezra/ Great Sanhedrin of 120 <ul style="list-style-type: none"> • Tanach is closed • 2nd Temple constructed • Purim story - 353 BCE
6.	Shimon Hatzadik	(c300 BCE?)
7.	Antigonus of Socho	(c200 BCE)
8.	Yosei ben Yoezer and Yosei ben Yochanon	(c160 BCE)
9.	Yehoshua ben Prachya and Nitai of Arbel	(c130 BCE)
10.	Yehuda ben Tabai and Shimon ben Shetach	(c80 BCE)
11.	Shmaya and Avtalyon	(c50 BCE)
12.	Hillel and Shammai	(c10 BCE)

B] MOSHE'S PROPHECY VS LATER PROPHETS

2. וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיָּשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתּוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל

שמות לג:יא

God spoke to Moshe 'face to face'. Yehoshua's role was as Moshe's faithful assistant. Yehoshua was not a Navi on the same level as Moshe.

3. וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד ה' וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר: ..... לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיד וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ כִּי אֲנִי תִצְלַח אֶת דְּרָכֶיךָ וְאַתָּה תִּשְׁפֹּל

יהושע א:אח

Yehoshua WAS however a Navi and received prophecy.

4. כָּל הַנְּבִיאִים נִסְתַּכְלוּ בְּאֶסְפֵּקְלֵיָא שְׂאִינָה מְאִירָה, מֹשֶׁה רִבִּינוּ נִסְתַּכַּל בְּאֶסְפֵּקְלֵיָא הַמְּאִירָה

יבמות מט:

Moshe experienced Nevua with a clear vision 'through a clear glass'. Other Nevi'im experienced an occluded vision

5. וְנִתְּתָה מִהוֹדֵךְ עֲלֵינוּ (במדבר כ"ב) - וְלֹא כָּל הוֹדֵךְ. זִקְנִים שְׂבֹאוֹת הַדּוֹר אָמְרוּ: פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חֲמָה, פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּפְנֵי לְבָנָה. אֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה, אֹי לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלִימָה.

בבא בתרא עה.

The comparison of Moshe's and Yehoshua's prophecies was as the sun to the moon.¹ Moshe generated light but Yehoshua only reflected it.

6. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּשַׁעָה שֶׁנִּפְטַר מֹשֶׁה רִבִּינוּ לְגַן עֵדֶן, אָמַר לוֹ לַיהוֹשֻׁעַ: שֶׂאֵל מִמֶּנִּי כָּל סְפִיקוֹת שֵׁישׁ לָךְ! אָמַר לוֹ: רַבִּי, כְּלוּם הַנְּחַתִּיךְ שַׁעָה אַחַת וְהִלַּכְתִּי לְמִקּוּם אַחֵר? לֹא כִּךְ כָּתַבְתָּ בִּי (שמות לג:יא) וּמְשָׁרְתּוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל! מִיָּד תִּשֶׁשׁ כַּחוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ, וְנִשְׁתַּכַּחוּ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הַלְכוֹת, וְנוֹלְדוּ לוֹ שֶׁבַע מֵאוֹת סְפִיקוֹת, וְעַמְדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִרְגוֹ. אָמַר לוֹ הַקָּב"ה: לֹמַר לָךְ אִי אֶפְשֶׁר. לָךְ וְטוֹרְדָן בְּמַלְחָמָה שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע א:א) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד ה' וַיֹּאמֶר ה' וְגו'

תמורה טז.

This Gemara explains how God refused to communicate Torah to Yehoshua - as a Navi - in the way he had to Moshe. Instead, God told him to 'go to war' - literally, and perhaps also metaphorically in the 'war of Torah' - ie intellectual derivation of God's will

1. Note however that, although the light of the moon is a reflection of the sun, the moon does not look identical to the sun, but has its own unique contours. So too, each generation reflects the light of those before, but has their own relationship with and perspective on Torah.

7. שלשת אלפים הלכות **נשתכחו** בימי אבלו של משה. אמרו לו ליהושע שאלי א"ל: (דברים ל"ג) **לֹא בְשָׁמַיִם הָיָא**. אמרו לו לשמואל שאלי אמר להם: (ויקרא כ"ד) **אֲלֶיָּהָ הַמְצִוֹת - שֶׁאֵין הַנְּבִיא רִשְׁאֵי לַחֲדָשׁ דְּבַר מַעֲתָה**.

תמורה טז.

Even up to the time of Shmuel the people were asking for halachic guidance by prophecy and were told that this is no longer the way to derive halacha. The Torah is not in heaven and cannot be accessed in the manner that Moshe did.

8. במתניתין תנא: אלף ושבע מאות קלין וחמורין, וגזירות שוות, ודקדוקי סופרים **נשתכחו** בימי אבלו של משה. אמר רבי אבהו: אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו, שנאמר (יהושע ט"ז) **וַיִּלְכְּדָה עֵתְנִיאל בֶּן־קִנְזִי אֶת־יְהוֹנָדָב וַיִּתֵּן־לוֹ אֶת־עֶכְסָה בַת־לֵאָאָה**.

תמורה טז.

We see the beginnings of the process of the Jewish people engaging in the halachic process in the time of Otniel.

We have seen a number of references to **שכחה** - literally 'forgetting', although we will below that this expression actually represents something more profound in the development of the halachic process.

C] PROPHECY AND THE HALACHIC PROCESS

C1] RAMBAM - PROPHECY MAY NEVER BE USED IN THE HALACHIC PROCESS

9. ודע, שהנבואה לא תועיל בעיון בפירושי התורה ולמידת הדינים ב"ג מדות, אלא מה שיעשה יהושע ופינחס בעניני העיון והדין הוא מה שיעשה רבינא ורב אשי.

הקדמת הרמב"ם למשנה

*The Rambam's position is that prophecy may **not** be used as a means to **derive** halacha.*

• An important exception to this is that a Navi IS allowed to make a *hora'at sha'ah* - a temporary dispensation to break even a Torah law provided this is not instituted on a permanent basis.² Nevertheless, in a regular halachic debate, they carry NO more weight than a talmid chacham, even were they to be as great as Eliyahu Hanavi.

10. .... ואין הבדל בין שיוסיף ויגרע במקראות או שיוסיף ויגרע בפירוש המקובל .... או שישנה בקבלה איזה שינוי שיהיה אע"פ שפשטי הכתובים מסייעים אותו .... ויחס דבר זה לנבואה ויאמר שה' אמר לי .... **גם זה יומת בחנק לפי שהוא נביא שקר** ויחס לה' מה שלא אמר לו. וגם בזה אין לחוש לאות או מופת. לפי שהנביא שהפליא את כל באי העולם במופתיו ונתן ה' בלבינו אמתותיו והאמונה בו כמו שהבטיח לו ה' בכך באמרו וגם כך יאמינו לעולם, כבר הודיענו על פי ה' שלא תבוא מאת ה' שום תורה זולת זו, והוא אמרו **לֹא בְשָׁמַיִם הָיָא** .... ולפיכך אמרו ע"ה **אֵין נְבִיא רִשְׁאֵי לַחֲדָשׁ דְּבַר מַעֲתָה**

הקדמת הרמב"ם למשנה

Furthermore, a Navi who attempts to use his powers of prophecy³ to decide on halachic matters is a false Prophet and is liable to the the death penalty!

C2] THE KUZARI - ONGOING REVELATION OF HALACHA THROUGH PROPHECY

11. **מ**. אמר הכוזרי: איך יתכן זה עם לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו. **מא**. אמר החבר: לא נאמר זה אלא להמון, כדי שלא יחדשו משכלם ויתחכמו מדעתם ויקבעו לעצמם תורות מהקשתם כמו שעושים הקראים. ומוזהיר לשמוע מן הנביאים אחרי משה ומן הכהנים והשופטים, כמו שאמר בנביא: (דברים י"ח) **נְבִיא אֲקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אֲחֵיהֶם כְּמוֹךָ וְגו'** ... והיה מאמרו: (דברים ד"ב) **לֹא תוֹסִיפוּ עַל הַדְּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עַל מַה שְּׂצִוִיתִי אֶתְכֶם עַל יְדֵי מֹשֶׁה וְעַל יְדֵי נְבִיא מִקֶּרֶב מֵאֲחֵיךָ...**

ספר הכוזרי מאמר ג אות מ-מא

The Kuzari's position is that the prohibition to add to the Torah did NOT apply to prophecy. As such, a bona fide Navi was able to contribute to the halachic process. In that sense the process of revelation which began at Sinai was ongoing.

2. A classic example is Eliyahu on Har Carmel, where he permitted bringing a sacrifice outside the Temple.

3. The expression *teku* appears hundreds of times in the writings of Chazal. It indicates that the matter has been ruled halachically as a 'safek' which cannot be resolved (with certain halachic implications). The expression *teku*, which literally means 'let it stand' has traditionally been translated as an acrostic for קושיית ובעיית - the Tishbi (Eliyahu) will [in future] resolve difficulties and questions. 'Tishbi' is a reference to Eliyahu in his *halachic capacity as a Rav*. Only in such a capacity may he resolve halachic problems. (See Tosefot Yom Tov Mishna Eduyot end of Chap 8). However, when there is a question of *fact* (as opposed to law) which must wait for Eliyahu to resolve, he is always referred to as Eliyahu (in his prophetic capacity). See Bava Metzia 3a as to unidentifiable lost property which must be set aside until Eliyahu HaNavi can determine who it belongs to.

12. שיטת הכוזרי היא שהנבואה ורוח הקודש מסייע להוראה, דלא כדברי הרמב"ם שמחלקם ...

איגרות הראי"ה ב' עמ' קא

Rav Kook confirms this understanding of the Kuzari.

13. (יט) אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר ה' אֶל־כָּל־קְהֵלְכֶם בְּהַר מִתְּנֵי הָאֵשׁ הַעֲנֵן וְהַעֲרָל קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסָּף ...

דברים היט

The 'voice' of Sinai is described as a great voice which 'lo yasaf'.

14. (יט) ולא יסף - מתרגמין 'ולא פסק', כי קולו חזק וקיים לעולם. דבר אחר ולא יסף 'לא הוסיף' להראות צאותו פומצי

רש"י שם

Rashi gives two opposite explanations - (i) the voice of Sinai continued and expanded after Sinai; (ii) it was a one-off revelation which was not continued in the same way.

15. משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה

משנה אבות פרק א משנה א

The chain of transmission runs through the Prophets

16. ... דדוחק הוא לומר שרק במקרה הייתה המסורת על ידי נביאים, ובאמת לא פעלה כלום הנבואה בזה ...

איגרות הראי"ה א, עמ' קכג

Rav Kook points out that it is far-fetched to say that the prophets, qua prophet, had no input into the mesorah system.

17. All the days of the prophets ..... there was no need to obey the Sages. It seems likely that, even though it is true that there is no place for prophecy as far as the study and knowledge of Torah, as it is written "[The Torah] is not in Heaven" etc .... [this rule] applies to knowledge of the laws of the Torah and its general rules, but there is ample room [for knowledge acquired by means of] prophecy [as far as] the details of their performance at any particular time, as Maimonides describes at length in his Introduction to the Commentary on the Mishna: as a temporary expedient the prophet has the power to suspend the commandments of the Torah

Rav Tzadok HaCohen, Zikaron Larishonim 8-12⁴

18. It goes without saying that in doubtful instances they [the people and the Sages] were required to obey the prophet, and many prophets arose [in] Israel [to] command action in particular situations. .... Therefore the general leadership of the[se] generations was in the hands of the prophets, who were the leaders of the[se] generations as far as the affairs of [each] generation [were concerned]

Rav Tzadok HaCohen, Zikaron Larishonim 11

D] THE END OF PROPHECY

19. .... וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוו ....

בבא בתרא יד:

Chagai, Zecharia and Melachi were the last of the prophets.

20. אמר רב נחמן: מלאכי זה מרדכי, ולמה נקרא שמו מלאכי - שהיה משנה למלך

מגילה טו.

Melachi is also identified by Chazal with Mordechai!

4. Translation by Rabbi Yaakov Elman. See *R. Tzadok HaCohen On The History of Halakha*, Tradition 21(4) p1 Fall 1985. See <https://traditiononline.org/r-zadok-hakohen-on-the-history-of-halakha/>

To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com

21. (תהלים כבא) לְמַנְצַחַת עַל־אֵילַת הַשָּׁחַר ..... אמר רב אסי: למה נמשלה אסתר לשחר? לומר לך: מה שחר סוף כל הלילה - אף אסתר סוף כל הנסים. והא איכא חנוכה! - ניתנה לכתוב קא אמרינן

יומא כט.

Purim was the end of all miracles that could be included in Tanach. Chanukah was a different type of miracle, which could not be part of an age of prophecy.

22. וְעַמַּד מֶלֶךְ גָּבוֹר וּמִשָּׁל מִמִּשָּׁל רַב וְעֵשָׂה כְּרָצוֹנוֹ: ... (דניאל יאג) הוא אלכסנדרוס מקדון שמלך י"ב שנה. עד כאן היו הנביאים מתנבאים ברוח הקדש. מכאן ואילך (משלי כבז) הָטָּ אֲזִנְךָ וְשָׁמַע דְּבַרְי חֲכָמִים

סדר עולם רבה פרק ל

Fascinatingly. Seder Olam Rabba places a specific date on the very end of prophecy - the reign of Alexander the Great.

E] THE SECOND TEMPLE THE PARADIGM SHIFT OF PROPHET TO SAGE

E1] PURIM AND THE RENEWED ACCEPTANCE OF TORAH

23. (שמות יט) ויִתְּצֵבוּ בַתְּחִיתֵי הַהָר - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם ..... אמר רבא: אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשוורוש. דכתיב (אסתר ט) קִימוּ וּקְבְּלוּ הַיהוּדִים, קִימוּ מִהָשָׁחַר מִהָשָׁחַר מִהָשָׁחַר

שבת פח.

The Jewish People's acceptance of Torah at Sinai was to some degree forced. Only later in the time of Purim were they able to accept it willingly.

24. ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית שנאמר ויִתְּצֵבוּ בַתְּחִיתֵי הַהָר (שמות י"ט). ואמר רב דימי בר חמא א"ל הקב"ה לישראל - אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה ענו כלם ואמרו נעשה ונשמע, מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט. אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאול קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו שנה' ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך (דברים ו) ...

מדרש תנחומא פרשת נח סימן ג

Chazal explain that the people accepted the Written Torah willingly - נעשה ונשמע - but the Oral Torah, which requires so much more effort, love and commitment, was far less popular. It was only later in the Second Temple period that the Jewish people really connected with the Oral Law.

25. ... התחלת תורה שבעל פה היה בבית שני מאנשי כנסת הגדולה שהם מייסדי הבית. הם יסדו גם כן התורה שבעל פה כמו שאמרו בירושלמי דשקלים (ריש פרק ה הלכה א). ובימי מרדכי דקיימו מה שקיבלו כבר שחזרו לקבל התורה מאהבה שלא על ידי כפיית הר כגיגית כמו שאמרו ז"ל (שבת פח) אַזּוּ זָכוּ לַכֶּךְ. כי עיקר הכפיית הר היה על תורה שבעל פה כמו שאמרו בתנחומא (פרשת נח ג).... וכל זמן שלא קיבלוה מרצונם לא נמסרה עדיין להם לגמרי והיו מתנהגים על פי נביאים הכל בכתב מיד ה'

ר' צדוק הכהן - רסיסי לילה - אות נו

Rav Tzadok HaKohen of Lublin clearly understands that the effective beginning of structured Oral Law as we know it today was the start of the Second Temple period. Until then the people were guided in halacha by the Nevi'im. He sees a clear path from Prophecy through Purim to Halacha as we know it today.

E2] CHANUKAH AND THE FULL PROMINENCE OF RABBINIC AUTHORITY

26. אמר רב חייה בר אשי אמר רב: המדליק נר של חנוכה צריך לברך ..... מאי מברך? מברך 'אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה'. והיכן צונו? רב אויא אמר: (דברים יז) מלא תסור. רב נחמיה אמר: (דברים לב) שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך

שבת כג.

Chazal ask how we can say that God commanded us to light Chanukah candles when this halacha originated more than a thousand years after Sinai! They explain that the root of Rabbinic authority comes from the Torah itself, specifically the mitzva of Lo Tasur. This anchoring of rabbinic law in the Torah itself is deeply connected with Chanukah.

E3] THE DARKER SIDE OF AUTONOMY

27. **שבתחלה כשנשתכחה** תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה. **חזרה ונשתכחה** עלה הלל הבבלי ויסדה. **חזרה ונשתכחה** עלו רבי חייא ובניו ויסדוה

סוכה כ.

In the period of Ezra, the Torah underwent a change of paradigm - a re-establishment under the supervision of Ezra and the Anshei Keneset Hagedola.⁵

28. **משנה:** משמת יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יהודה איש ירושלים - בטלו האשכולות ..... **גמרא:** מאי אשכולות? אמר רב יהודה אמר שמואל: איש שהכל בו.

סוטה מז:

The period of Yosei ben Yezer and Yosei Ish Yerushalayim (c. 280 BCE) saw the end of the 'eshkolot'.

29. תנן התם: משמת יוסף בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים **בטלו האשכולות איש שהכל בו**. ואמר רב יהודה אמר שמואל: כל אשכולות שעמדו להן לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר היו למדין תורה כמשה רבינו. **מכאן ואילך לא היו למדין תורה כמשה רבינו**

תמורה טו:

With the decline of Nevua and the developments of the Second Temple period, it became clear that Torah would not longer be learnt 'the way Moshe learnt it'.

30. **שהכל בו - תורה צאמתה ואין דופי ושכחה ומחלוקת**

רש"י סוטה מז:

Rashi explains the 'eshkolot' to be people without duplicity, forgetfulness, and disagreement - all matters which began to increase in the Jewish people at that time.

31. יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך, יוסף בן יוחנן אומר לסמוך, יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך ניתאי הארבלי אומר לסמוך, יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך. שמעון בן שטח אומר לסמוך, שמעיה אומר לסמוך, אבטליון אומר שלא לסמוך. הלל ומנחם לא נחלקו, יצא מנחם נכנס שמאי. שמאי אומר שלא לסמוך, הלל אומר לסמוך. (רש"י - ... וזו היא מחלוקת ראשונה **שכחה צחמיי ישראל**)

חגיגה טז.

The Mishna in Chagiga records what Rashi calls the the first ever halachic dispute between the Rabbis! This surfaced at precisely the time of the Chanukah story!

• This also flags the reality of the paradigm shift in a less positive way. With the development of the halachic process in the Second Temple period comes not only Rabbinic authority and halachic autonomy, but also machloket, a lack of clarity and eventually the *sinat chinam* that lead to the destruction of the Second Temple.

• It is interesting to speculate on how this paradigm shift connects with the idea of an Axial Age (around the time of the Second Temple) when new ways of thinking appeared in Persia, India, China and the Greco-Roman world in religion and philosophy in a striking parallel development without any obvious direct cultural contact between all of the participating cultures.⁶

F] THE RABBI IS EVEN GREATER THAN THE PROPHET - CHACHAM ADIF MINAVI

32. אמר רבי אבדימי דמן חיפה: מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים. אטו חכם לאו נביא הוא? הכי קאמר - אע"פ שניטלה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה. אמר אמימר - **וחכם עדיף מנביא**

בבא בתרא יב.

Chazal state that when prophecy ceased after the end of the First Temple, the Chachamim remained as an even greater spiritual force. In indeed, the Rabbis were greater than the Nevi'im!

5. Later there were other paradigm shifts - the arrival of Hillel towards the end of the Second Temple period and then arrival of R. Chiya and his family after the codification of the Mishna. Each of these was a major shift in focus. Hillel gave prominence to the process of Drash and started the formation of the Mishna, effectively starting the period of the Tannaim. R. Chiya brought in the process of Talmud, effectively starting the period of the Amoraim. Fascinatingly, each of these people started in Chutz Le'Aretz and brought the Torah of chu'l to Eretz Yisrael. See Ketubot 71a where Abaya suggests that one Sage in Eretz Yisrael is worth more than two in Bavel. But Rava counters that one Sage from Bavel who moves to Israel is worth more than two of their home-grown rabbis!

6. See https://en.wikipedia.org/wiki/Axial_Age# and <https://www.nature.com/articles/d41586-019-03785-w> for a recent article critiquing the concept.

33. אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות. אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבש"ע, הראהו לי, אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו; כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו. חזר ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו: רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י? אמר לו: שתוק; **כך עלה במחשבה לפניו!!!**

מנחות כט:

Rabbi Akiva is presented as having a deeper understanding of some aspects or Torah than Moshe Rabbeinu.

34. דברים שלא נגלו למשה נגלו לר"ע וחביריו

במדבר רבה פרשת חקת פרשה יט סימן ו

So too, the Midrash states that matters NOT revealed to Moshe WERE revealed to Rabbi Akiva.

35. כל תיקוניו דנביאין מלבר, בגופא, באברים דגופא. מארי דחכמה אינון מלגאו, במוחא. ובגין דא - **חכם עדיף מנביא.**

תיקוני הזוהר עה.

The Zohar explains that the status of Chacham is more internal, and perhaps integral, to the person than that of Navi.

36. וזה מה שאמרו במנחות (כט:): דמשה רבינו ע"ה לא הבין דברי רבי עקיבא. ובמדרש רבה (חקת יט: ו) דראתה עינו של רבי עקיבא מה שלא ראה משה רבינו ע"ה. ואף דלא קם כמוהו **היינו מצד השגתו דרך ראייה** ולו נתגלה גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ואפילו מה שרבי עקיבא עתיד לחדש! אלא **שהכל היה התגלות נבואה דרך ראייה ולא דרך השגה שכליות ...**

רסיסי לילה אות נו

Rav Tzadok HaCohen of Lublin explains that Moshe was certainly the greatest prophet, but R. Akiva learnt Torah in a different way - based in logic and intellect, not in prophecy⁷.

37. ועל דרך שאמרו (בבא בתרא יב.) חכם עדיף מנביא, והוא השגת רוח הקודש של חכמים שמהם לא ניטלה נבואה כדאיתא שם, וכמו שאיתא בחידושי הרמב"ן. והיא מדריגה יותר קטנה הרבה מנבואה ועם כל זה היא עדיפא. והיינו שיכולים להשיג בה ועל ידה השגת גבוהות יותר וכמו שאיתא (במדרש רבה חקת) על פסוק (איוב כח:ו) **וְכָל-יָקָר רֵאֵתָהּ עֵינַי** - דדברים שלא נגלו משה רבינו ע"ה נגלו **לר' עקיבא וחביריו**. כי כל שהשגה קטנה באיכות היא גדולה יותר בכמות. **וְיִגְאֹשֵׁב בְּחֹשֶׁךְ** (מכילתא ז"ח) דייקא אז **ה' אָזַר לִי**. שיוכל להשיג אור ה' ממש מה שאי אפשר להשיג מצד הבהירות והאור שבהתגלות הלב, דאי אפשר להשיגו דתוקף האור מכהה עיני הלב. אבל היושב בחושך הוא יכול לראות מה שבמקום האור מרחוק דאצלו אין האור חזק כל כך.

ספר פרי צדיק מאמר קדושת שבת - מאמר ז

Rav Tzadok goes on to explain that this applies to Chazal generally. Although their level was far lower than that of Moshe, this in fact enabled them to see further.

38. כידוע דכל דבר שכבר היה אחד שהרגיש בירור אור זה על בוריו **כבר נפתח שער אותו האור בעולם**. והוא פתוח אחר כך לכל דזה כל ענין עסק הדורות שקבע השם יתברך אף על פי שהם מתקטנים והולכים. לפי שכל האורות שנפתחים בכל דור ודור על ידי אנשי סגולה מחכמי ישראל אין נסתמים עוד והם פתוחים לעולם ונעשים הלכות קבועות לכל ישראל: ולפיכך **אף על פי שדורות אחרונים קטנים מכל מקום יש להם מעלה זו דננס על גבי ענק**. כי כבר פתוחים לפנייהם כל שערים שפתחו קדמונים והם מחדשים והולכים לפתוח שערים אחרים. אף על פי שהם קטנים מאד מכל מקום הם במעמקים יותר. כי הם כבר עברו שער בנפשם שנפתח לראשונים

ספר רסיסי לילה - אות יג

Rav Tzadok also employs the famous metaphor of later generations being dwarves on the shoulders of giants⁸. Each generation leaves behind its achievements and discoveries so that future generations, even if smaller as individuals, can build on these to achieve far more.

7. I heard from R. Akiva Tatz that Shimon HaTzadik (the first generation after prophecy) is named for the root of shemiya - hearing, in contrast to prophecy, which is chazon - seeing. Seeing has an objective clarity whereas hearing is far more contextual and subjective.

8. For the history of this expression in Torah thought and beyond see *Dwarfs on the Shoulders of Giants*, Rabbi Shnayer Z, Leiman, Tradition 27:3 p90, available at http://www.leimanlibrary.com/texts_of_publications/60.%20Dwarfs%20on%20the%20Shoulders%20of%20Giants.pdf

39. פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאני אדם אחד, ובא אלי בדרך מינות, ויש בו מקרא ואין בו משנה, אמר לי, מקרא ניתן לנו מהר סיני, משנה לא ניתן לנו מהר סיני, ואמרת לי, בני, והלא מקרא ומשנה מפי הגבורה נאמרו, ומה בין מקרא למשנה, משלו משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיה לו שני עבדים, והיה אוהבן אהבה גמורה, ונתן לזה קב חיטין ולזה קב חיטין, לזה אגודה של פשתן ולזה אגודה של פשתן, הפקח שבהן מה עשה, נטל את הפשתן וארגו מפה, ונטל את החיטין ועשאן סולת, ביררה טחנה, ולשה ואפה, וסידרה על גבי השלחן, ופרס עליה מפה, והניחה עד שלא בא המלך, והטפש שבהן לא עשה ולא כלום. לימים בא המלך בתוך ביתו ואמר להן, בני, הביאו לי מה שנתתי לכם, אחד הוציא את פת הסולת על גבי השלחן ומפה פרוסה עליו, ואחד הוציא את החיטין בקופה, ואגודה של פשתן עליהן. אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה. הוי אומר איזה מהן חביב, זה שהוציא את השולחן ואת פת הסלת עליו. ... אלא כשנתן הקב"ה תורה לישראל, לא נתנה להן אלא כחיטים להוציא מהן סולת, וכפשתן להוציא ממנו בגד ...

אליהו זוטא פרשה ב

Just as bread and fine linen are more precious than wheat and flax, so too the Written Torah is a 'raw material' placed in the world so that we can refine and elevate it.

• Chanukah represents the human production of light in the processing of an natural olive!

40.

וזה, את ההשחתה של כל הפרעות המוסריות, ריצוץ דלים עושק אבינונים, רצח ונאוף, חמס ושוד, ותמלא רוח אלהים להושיע ולגדור ברום שיח קודש,

ב. "חכם עדיף מנביא"

השערות הדקות, שמהן מצטרפות עבות העגלה של החטאת, גידי החיים הדקים, שמהם ישורגו מזרקי הדם הגדולים, אלה המה המסתרים הצפונים מעין כל נביא וחווה. המצות המעשיות כולן ופרטי הלכותיהן, בכל דיוקם הנמרץ, איך בהמשך הזמן על-ידי קיומם ותלמודם, הרגלם וחבתם, יצא הנעם הפנימי החבוי בהם, וזרם-החיים האלהי הטהור יגרש בעזו את חשכת עבודת-אלילים מבלי תוכל עוד קום, ואיך העזיבה האטית המזולזלת, במעשים, בענפים ודיוקים, מפתחת דרך של הרס, מאבדת את הכלים שבם יקלט הרוח העליון, וממילא יצר לב האדם, הדמיון המתעה המלא ציצי זהר מבחוץ ואבק רעל מבפנים, הוא הולך ועולה מאליה, — דבר זה לא נתן לנבואה בכלל, לנבואה של אספקלריא שאינה מאירה, אמנם נתן לנבואתו של משה, אותה הנבואה של פה אל פה, של אספקלריא המאירה, שרק היא יכולה לראות עזם של הכללים ודיקנותם של הפרטים כאחד. אבל לא קם כמוהו, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ד' פנים אל פנים. והוצרכה עבודת הכללים להמסר לנביאים ועבודת הפרטים לחכמים, וחכם עדיף מנביא, מה שלא עשתה הנבואה, בכלי מלחמת החוצבים להבות אש לבער מישראל עבודת אלילים ולשרש אחרי עיקרי ההשפלות היותר גרועות של עשק וחמס, של רצח וזמה, רדיפת שחד ושלמונים, עשו החכמים בהרחבת התורה, בהעמדת תלמידים הרבה ובשנון החקים הפרטיים ותולדותיהם, "הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות".

בנוהג שבועלם, המשוררים המליצים מתארים יפה את הדרת החיים בכלל, את כל פנותיהם היפות ביחוד הכוללות זרם רב וטל-חיים מרובה, הם יודעים גם להציג לראוה את הכעור הכללי של הקלקולים שבחיים ולמהות נגדם בכל תוקף. אבל לחדור לתוך-תוכם של כל הגורמים הפרטיים, איך מכשירים את החיים ומעמידים אותם על הבסיס הטוב ואיך משמרים אותם מכל קלקלה גם קטנה שבקטנות, שסופה להעלות שרטון גדול ולהרס הרבה מאד, דבר זה אין לו עסק עם כח המדמה החם והעז, כ"א עם החכמה המדיקת, כאן תחל עבודת הרוכאים, החסכנים, המורדים, השופטים, וכל החכמים המעשיים.

למעלה מזה, הנבואה ראתה את זרם הקלקלה הגדולה של עבודת-היהוה בישראל ומחתה נגדו בכל עז, את הדרת נעם ד' אחד אלהיו ותתארהו בכל יופי

אורות - זרעונים - ב. חכם עדיף מנביא עמ' קכ

במשך הזמן הרב נתגבר עסק החכמים על עסק הנביאים והנבואה נסתלקה, ארכו הימים והכללים החלו להתרופף, נבלעו בהפרטים ולא יראו החוצה, על כן באחרית הימים שצמיחת מהלך שיבת אור הנבואה תתחיל להופיע, "אשפוך את רוחי על כל בשר", אז שנאת הפרטים תתגבר, "חכמת סופרים תסרה, ואנשי-הגבול, אלו תלמידי-חכמים שמשמים גבול לדבריהם, ילכו מעיר לעיר ולא יחוננו" — עד אשר לא כפרי-בוטר כ"אם כבכורים מלאים טל וחיים יצאו הניצוצות של התחלת אור הנבואה מנרתיקם, וזו תכיר בכללה את גדל פעולת החכמה ובענות צדק תקרא: חכם עדיף מנביא", "חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו, אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף, גם ד' יתן הטוב וארצנו תתן יבולה". ונשמתו של משה תשוב להופיע בעולם.

41. וחכמת הנבואה שהיא יסוד לחכמת האגדה שהיא הצד הפנימי של שרשי התורה, פעלה בא' הרבה יותר מבבל⁹, שאינה ראויה לנבואה.

איגרות הראי"ה א'

Eretz Yisrael ----- Nevua ----- Cohen ----- Yerushalmi ----- Aggadata -----
Chutz LeAretz ----- No Nevua ----- Shofet ----- Bavli ----- Halacha -----

9. Rav Yuval Sherlo argues that the machloket between the Rambam and the Kuzari is in fact a machloket Tannaim within the Bavli and a machloket between the Bavli and the Yerushalmi. He also suggests that certain Tannaim connect more with an ongoing 'prophetic' style, such as Rabbi Shimon (Bar Yochai) who famously takes the position of דורש ורש to interpret halacha based on the reasons for the mitzva.